

Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur

766. MEDDELELSE

NR. 2 13. JANUAR 1966

A. Forsøgsresultater

Sortsafprøvning af *Monarda* 1963-65

Monarda, som på dansk hedder Hestemynte, hører til læbeblomstfamilien (Labiatae) og er en staude med stift oprette, firkantede stængler og stilkede, modsatte, skarpt savtakkede blade med enten afrundet eller kileformet basis. Blomsterne har typisk læbekrone med en langt udtrukket smal overlæbe og kun 2 støvdragere. Der dyrkes i haver de to arter, *M. fistulosa* L. og *M. didyma* L., men dog mest krydsninger mellem dem. *M. fistulosa* har en endestillet kort blomsterstand, der minder om en kurv, stænglen er but firkantet, og bladene er ægformede til aflange med udtrukket spids. *M. didyma* har foruden den endestillede blomsterstand to til flere tætte kranser af blomster op imod stængel-spidsen. Højbladene er stærkt farvede og fint hårede. Stænglen er skarpt firkantet og bladene ægformede med mere kileformet basis og kort spids. Den karakteristiske etageformede opbygning af blomsterstanden hos *M. didyma* går igen i de fleste af krydsningerne. Hjemsted: Nord-Amerika.

I danske planteskoler fandtes indtil for få år siden kun én *Monarda*-sort, den mørkerøde »Cambridge Scarlet«, men i den seneste tid er der sendt ikke så få bemærkelsesværdige sorter på markedet. De fleste af disse sorter er højere, mere ensartede af vækst og umådelig blomsterrige, ikke til at overse i en rabat. Farverne er lysere og mørkere nuancer af rosa og rødt, en lysende violet samt hvidt.

Monarda-krydsningerne er bl.a. karakteristiske ved, at stænglerne er hårede, ofte noget tonet i blomstens farve og med to til flere forgreninger. Hovedgrenenes blomsterstand springer først ud. Blomstringen er lang – fra begyndelsen af juli til midten eller slutningen af september alt efter årene. Udover at være gode rabatstauder afgiver *Monarda* et fortrinligt af-

skæringsmateriale, 2-3 ugers holdbarhed er ikke usædvanlig. Eneste minus er duften, der er stærkt krydret som de Mynter (*Mentha*), hvis familie de tilhører.

Monarda breder sig ved underjordiske udløbere – i hvor høj grad er tildels en sortsegenskab. For en rabatstaude er denne måde at brede sig på kun til en vis grad en god egenskab. Man vil nok gerne hurtigt have en omfangsrig plante, men sideskuddenes stængler skal i så fald have blomster af ligeså høj kvalitet som moderplantens, og stauden må ikke gerne gro ind i bedenes øvrige planter.

Monarda kan formeres ved deling, men den efterhånden almindeligste formeringsmåde er stiklinger med blot 2-4 blade. De stikkes i august i bænk, slår hurtigt rod og giver tilstrækkelig store salgsplanter på et år.

Afprøvningsarbejdets udførelse

Da Statens Forsøgsvirksomhed i 1964 overtog sortsforøgene med prydplanter, blev prøve dyrkningen med *Monarda* videreført af forsøgsvirksomheden i 1964-65 med det allerede indsamlede materiale.

15 sorter var indkøbt på Prydplanteudvalgets initiativ i Danmark, England og Tyskland, og udplantedes i foråret 1963 ved Statens Væksthusforsøg i Virum. Forsøgsarealet er skærmet af ca. 4 m høje læhække med 100 m afstand, så lunheden er mindre end i de fleste haver.

Jorden er lermuld. Der blev ikke forud for plantningen tilført jordforbedringsmidler, men bedene blev gødet med 4 kg Hoechst pr. 100 m², og i alle årene er givet tilskud af 3 kg kalksalpeter pr. 100 m² to gange mellem april og september.

Sorterne udplantedes med 10 planter af hver og med en afstand på 50×80 cm. Selvom planterne er ret høje, blev de ikke bundet op, da man ønskede at se, om de kunne klare sig uden støtte. Sygdomme og skadedyr bemærkedes ikke, så sprøjtning blev ikke foretaget.

Bedømmelse

Af de 15 afprøvede sorter fandtes 5 at være af så høj dyrkningsværdi, at de anerkendes og får S 65 føjet til sortsnavnet. Som det vil bemærkes, er der anerkendt een sort af hver farve. Anerkendelserne er givet på grundlag af daglige iagttagelser i vækstsæsonen, målinger af tilvækst og blomsterstørrelse, vurdering af sundhedstilstand m.v. samt ved 2 årlige bedømmelser af et særligt dommerudvalg, der har givet karakter for voksemåde, vækstkraft, blomsterform og -farve samt handelsværdi. Højest opnåelige pointtal er 10, og 7 point betynder til anerkendelse. Fællesudvalget for



'Adam' S 65. Nærbilledet viser den for alle Monarda karakteristiske blomsterbygning med den runde, kurvagtige blomsterstand og de uregelmæssigt siddende læbeblomster.



'Adam' S 65. Bemærk den forholdsvis korte afstand mellem etagerne.

Sundhedskontrol med Havebrugsplanter har godkendt de anerkendte sorter til opformering.

De anerkendte sorter er følgende:

'Adam' S 65. Engelsk sort tiltrukket af Earl of Darnley, Gayborder Nursery. Det er en 70-80 cm høj sort med ret mange udløbere, så den hurtigt får fylde. Væksten ikke helt jævn, men virker ikke uordentlig. Løvet er lysegrønt med rødviolette nerver. Blomstrer fra først i juli til langt ind i september, samtidig med 'Cambridge Scarlet', som iøvrigt er den sort, den kan sammenlignes med i alle forhold. Blomsterstandene er store med højst et par rækker livlig purpurrøde¹ (HCC 22) læbeblomster, en virkelig lysende farve. Højbladene er ikke dominerende, og blomsterne kommer i højst 2 etager. Efter afblomstringen er sorten stadig pæn at se på, de kugleformede stande er brunlige og sidder omgivet af de mørkt rødbrune højblade som en

1. HCC er forkortelse af Horticultural Colour Chart. De danske farvebetegnelser følger J. H. Wanschers forenkede farvesprog.

lille krave. Opbinding ikke nødvendig. 8½ point i gns.

'*Blaustrumf*' S 65. Tysk sort af ukendt tiltrækker. 1 m høj, velformet med rig blomstring fra tidligt i aug. og september ud. Blomsterstandene er i 2 etager, livlig purpurviolette (HCC 32), læbekronerne i mange rækker især på sideskuddene. Stænglerne, der har violette kanter, står uden opbinding. Løvet m. lilla nervatur, mørkt og blankt. 8 point i gns.

'*Cambridge Scarlet*' S 65. Tiltrukket af Prichard, England. Det er den ældste havesort, og den hvis blomsterstande sætter flest etager. Det er samtidig den mørkeste røde af sorterne (HCC 821/1) middel purpuragtig rød. Blomstrer fra midt i juli til september, samtidig med 'Adam', som den ligner meget, men den er mere ejendommelig, har bl.a. ofte 10 cm mellem etagerne og færre og mere uregelmæssigt store læbekroner. Højbladene er stærkt rødligt anløbne, løvet stort og lidt groft. Højden 70 cm, opbinding overflødig. 7 point i gns.

'*Croftway Pink*' S 65. Engelsk sort fra Toyn-



'Blaustrumf' S 65 har flere rækker læbekroner – flest hos sideskuddene, der derved virker helt fyldt-blomstrede.



'Cambridge Scarlet' S 65. Det karakteristiske ved denne sort fremgår tydeligt af billedet: den lange afstand mellem etagerne og de spredte ligesom tilfældigt fordelte læbekroner.

ees Nurseries. Lidt over meterhøj, velforgrenet, stiv vækst, der overflødig gør opbinding. Udløbere i moderat omfang og ikke generende. Løvet er lysegrønt. Fra slutningen af juli til sidst i september dækket af lyst purpurfarvede blomster (HCC 27/2). Højbladene er fint gennemvævet af rosa nerver. Sjældent mere end 2 etager. Der er 2-3 kredse af ret regelmæssige læbekroner. 9½ point i gns.

'*Schneewittchen*' S 65. Tysk sort af ukendt tiltrækker. 110 cm høj af stiv, ret spinkel vækst, men den står godt uden opbinding. Få udløbere. Løvet er meget lyst grønt. Blomsterstandene i 1-2 etager er mindre end de andre sorters, med flere kredse renhvide læbekroner og lysegrønne højblade. Rig blomstring i aug.-sept. 7½ point i gns.

De ikke anerkendte sorter er følgende:

'*Magnific*'. 90-110 cm høj med få udløbere. Blomsterne stærkt purpur (HCC 27/1) og i højst 2 etager. Gennemsnitlig blomstring fra 20/7 til 10/9.



'Schneewittchen' S 65. De stive forgreninger og de regelmæssige, faste, hvide blomsterstande gør denne sort særlig attraktiv.

Væksten noget uensartet, løvet ret småt. 4½ point i gns.

'Mahogany'. 80-90 cm høj med bred og få udløbere. Middelstort løv. Blomsterne virker halsede og er ofte i 2 etager. Farven mørk purpur (HCC 827/1) med rødlige højblade. Gennemsnitlig blomstring fra 20/7-20/8. 'Croftway Pink', som den ligner meget, er bedre i alle forhold. 6¼ point i gns.

'Melissa'. 90-115 cm med middelstort, lysgrønt løv og mange udløbere. God busket, stiv vækst og rig blomstring. Blomsterne 6 cm store og i 2 etager. Farven lys purpur (HCC 628/1). Blomstrer fra 1/8-1/9. 6 point i gns.

'Pillar Box'. Op til 1 m høj med få udløbere og stort, lysgrønt løv. Blomstringen rig, blomsterstandene 7 cm i tværmål og mere siddende i kransende egentlige etager. Højbladene i grøn-rosa-lilla nuancer, blomsterne livlig purpurrode (HCC 22). Fra sidst i juli og hele august. 6 point i gns.

'Präriebrand'. Tysk sort, 80-110 cm med middelstort løv og få udløbere. Ligner 'Adam' i farve, livlig purpurrod (HCC 22) og højbladene er rødlige. Væksten ikke helt tilfredsstillende, men blomstringen er rig fra sidst i juli til ind i september. 6¼ point i gns.

'Prärieglow' er identisk med 'Prärieglut'.

'Prärieglut' er 115 cm høj med ret få udløbere og nogen tilbøjelighed til at blive bladløs forinden, så planterne står ligesom på stylder. Blomsterne i flere etager, purpuragtig røde (HCC 0022) og med fint tegnede højblade. Hele august til ind i september. 5 point i gns.

'Prärienacht'. Tysk sort, 90-110 cm høj af uensartet vækst og ikke særlig mange udløbere. Blomsterne i få etager. Ret god blomstring. Farven stærkt purpurviolet (HCC 34/1). Sidst i juli til først i september. 5½ point i gns.

'Sunset'. Engelsk sort, 50-60 cm høj af dårlig kvalitet. Knækker let. Få udløbere, middelstort løv. Blomsterne mørk purpur (HCC 827). Fra sidst i juli og hele august. 3 point i gns.

'Violacea'. Op til 110 cm med middelstort, mørkt løv. Gode, ensartede planter, velbesatte med blomster i flere etager i aug. og sept. Farven er livlig purpuragtig violet (HCC 33). Blomsterne sidder helt ned til løvbladene. Ligner meget sorten 'Blaustrumf', men opnåede kun 6 point mod dennes 8.

Summary

Trials with 15 varieties of Monarda were carried out at The State Experiment Station for Glasshouse Crops at Virum, Denmark during 1963-65. The Monarda varieties mostly grown in gardens are *M. fistulosa* and *M. didyma* and hybrids of these. In the present trials only hybrids participated. 5 varieties were approved in 1965 which is marked by adding S 65 to the name of the varieties.

'Adam' S 65. (Raised by Earl of Darnley, Gayborder Nurs., England). 70-80 cm high. The leaves are lightgreen with purple nerves. The inflorescences are big, vivid scarlet and usually with two storyes on top of each other. Flowers from July to September at the same time as 'Cambridge Scarlet' and is as a whole rather similar to this variety but with flowers of a brighter colour.

'Blaustrumf' S 65. (German variety). The approximately 1 m high well promoted plants need no support. The leaves are shiny dark green with purple nerves and the square stems violet at the edges. The inflorescences with vivid purple coloured flowers are placed on top of each other. Flowers from early August throughout September. It is a god perennial for garden borders, flowering abundantly and of good colour.

'Cambridge Scarlet' S 65. (Raised by Prichard, England). This is the oldest garden variety with the characteristic inflorescences placed in more than two storyes. The colour is dark purple. Flowers abundantly from middle of July to early September. The height is 60-70 cm.

'Croftway Pink' S 65. (Raised by Toynbees Nrs., England). The plants are approximately 100 cm high with nicely branched, erect growth and need no support. The leaves are light green, the flowers bright purple and the beautiful bracts have rosy nerves. The inflorescences are in two storyes. Flowers from late July to late September.

'Schneewittchen' S 65 (German variety). The plants are 110 cm high and have an erect, rather slender growth. Need no support. The leaves are very light green and the white flowers occur in 1-2 storyes. Flowers very abundantly from early August to mid September.